

Oulun kaupunki
Yhdyskunta- ja ympäristöpalvelut
PL 32
90015 Oulun kaupunki

Viite

Yhteysviranomaisen lausunto Oulun kaupungin ylijäämämaiden sijoitus- alueiden ja niiden jälkikäytön ympäristövaikutusten arviointiselostuksesta

Oulun kaupungin yhdyskunta- ja ympäristöpalvelut on hankkeesta vastaavana toimittanut 14.3.2014 Pohjois-Pohjanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun lain (468/1994, muutettu 267/1999 ja 458/2006) mukaisen arviointiselostuksen koskien ylijäämämaiden sijoitusalueita ja alueiden jälkikäyttöä uuden Oulun alueella.

HANKETIEDOT JA YMPÄRISTÖVAIKUTUSTEN ARVIOINTIMENETTELY

Hankkeen nimi

Ylijäämämaiden sijoitusalueet ja alueiden jälkikäyttö uuden Oulun alueella

Hankkeesta vastaava ja YVA-konsultti

Hankkeesta vastaava on Oulun kaupungin yhdyskunta- ja ympäristöpalvelut, Solistin-
katu 2 (PL 32), 90015 Oulun kaupunki.

Ympäristövaikutusten arviointiselostuksen on laatinut hankkeessa YVA-konsulttina toimiva Ramboll Finland Oy.

Ympäristövaikutusten arviointimenettely

Ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun lain (YVA-laki 468/1994) tavoitteena on edistää ympäristövaikutusten arviointia ja yhtenäistä huomioon ottamista suunnittelussa ja päätöksenteossa sekä samalla lisätä kansalaisten tiedonsaantia ja osallistumismahdollisuuksia.

Arviointimenettelyn tarkoituksena on selvittää ne hankkeen ympäristövaikutukset, jotka ovat olennaisia ja merkittäviä hankkeeseen liittyvän suunnittelun, päätöksenteon ja toteuttamisen kannalta ja joita eri tahot pitävät tärkeinä. Arviointimenettelystä annetun asetuksen (YVA-asetus 713/2006) mukaan menettelyssä tulee selvittää myös ne toimet, joilla haitallisia ympäristövaikutuksia voidaan ennaltaehkäistä ja rajoittaa sekä tehdä ehdotus seurantaohjelmaksi.

Nyt kyseessä olevaan ylijäämämaiden sijoittamisaluetta koskevaan hankkeeseen sovelletaan ympäristövaikutusten arviointimenettelyä YVA-lain ja sen perusteella annetun asetuksen 6 §:n hankeluettelon kohdan 11 b) perusteella, jonka mukaan YVA-menettelyä edellyttäviä hankkeita ovat muiden kuin yhdyskuntajätteen kaatopaikat, jotka on mitoitettu vähintään 50 000 tonnin vuotuiselle jätemäärälle.

YVA-lain 6 a) §:n tarkoittamana yhteysviranomaisena ylijäämämaiden sijoitusalueita koskevassa hankkeessa toimii Pohjois-Pohjanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus.

Ympäristövaikutusten arviointiselostus on asiakirja, jossa esitetään tiedot hankkeesta ja sen vaihtoehdoista sekä yhtenäinen arvio niiden ympäristövaikutuksista.

Arviointiselostus ja yhteysviranomaisen siitä antama lausunto tulee aikanaan liittää hankkeen lupahakemusasiakirjoihin. Hanketta koskevasta lupapäätöksestä tai siihen rinnastettavasta muusta päätöksestä on käytävä ilmi, miten arviointiselostus ja siitä annettu yhteysviranomaisen lausunto on otettu huomioon.

YHTEENVETO HANKKEESTA

Hankekuvaus

Vuoden 2013 alussa tapahtuneen viiden kunnan yhdistymisen jälkeen uuden Oulun maapinta-ala on 3 029 km² ja asukasluku yhteensä noin 194 000 (maaliskuu 2014). Vuosittaisen rakentamisen määrästä riippuen Oulun alueella syntyy arviolta 300 000 – 500 000 m³ ylijäämämaita vuodessa joko kaupungin omien tai yksityisten rakennushankkeiden myötä. Kaupungin alueella on tällä hetkellä useita toiminnassa olevia puhaiden ylijäämämaiden sijoitusalueita, joista osa täyttyy hyvin nopeasti osan riittäessä vielä noin 10 vuodeksi.

Uuden Oulun perustamisen myötä on tekeillä Oulun yleiskaava 2030, jonka laatimista tämä arviointimenettely osaltaan palvelee. Ympäristövaikutusten arviointimenettelyn tavoitteena on löytää Oulun kaupungin alueelta uusia ylijäämämaiden sijoitusalueita, jotka olisivat kooltaan tarpeeksi suuria ja sijaitisivat eri puolilla nykyistä Oulua, yleiskaavan kattamalla alueella. Lisäksi arviointimenettelyn tavoitteena on selvittää ylijäämämaiden sijoittamisen vaikutukset sijoitusalueilla ja niiden ympäristössä.

Alustavassa tarkastelussa sijoitusalue-ehdotuksia on ollut yhteensä 44 kpl. Näistä mm. alueiden sijaintiin ja saavutettavuuteen, kapasiteettiin ja maanomistukseen liittyvien kriteerien perusteella valittiin 16 sijoitusaluetta, joiden kohdalta ympäristövaikutukset on arvioitu. Tulosten perusteella alueiden määrää tullaan karsimaan, koska kaikkia arvioitavia sijoitusalueita ei ole tarvetta ottaa käyttöön. Alustavassa karsinnassa tarkemman tarkastelun ulkopuolelle jättämisen perusteet on kohteittain (28 kpl) esitetty arviointiselostuksessa.

Osa arvioinnissa mukana olevista alueista on jo nykyisin olemassa olevia ylijäämämaiden sijoitusalueita, joita ehdotetaan laajennettaviksi. Mukana on myös hyötykäyttökohteita, joihin kuuluu mm. vanhojen maa-ainesten ottoalueiden täyttäminen ja maisemointi.

Ylijäämämaita sijoitetaan myös maarakenteisiin, mm. meluvalleihin vilkkaiden teiden ja asutuksen väliin vuosittain arviolta 50 000 m³. Ympäristövaikutusten arvioinnissa nämä valleihin sijoitettavat massat on vähennetty ylijäämämaiden kokonaiskertymästä arvioitaessa läjitysalueille sijoitettavien maamassojen määrää.

Arviointiselostuksessa on lyhyesti esitetty ylijäämämaiden sijoittamiseen liittyviä toimintoja hankealueilla niiden käyttöönottoa ja rakentamista, läjitystoimintaa sekä toiminnan päättymistä ja alueiden jälkikäyttöä koskevilta osin.

Tarkastellut vaihtoehdot

Arviointimenettelyssä on tarkasteltu 16 eri puolilla Oulun kaupunkia sijaitsevaa ylijäämämaiden kaavavaltua sijoitusaluetta, joille on tehty yleispiirteiset suunnitelmat ylijäämämaiden sijoittamisesta. Läjitykseen käytettävät pinta-alat vaihtelevat välillä 2,8 - 65,3 ha ja sijoituskapasiteetit 35 000 - 2 200 000 m³. Alueiden lopullinen sijainti, pinta-ala ja läjitysmäärä tarkentuu yleissuunnitteluvaiheessa läjityssuunnitelman laatimisen myötä.

Teoreettisena 0-vaihtoehtona on pidetty suunnittelematonta menettelyä, jolloin ylijäämämaiden sijoittamista ei suunnitella kokonaisvaltaisesti eikä pitkällä tähtäimellä. Tällöin niiden sijoittamista ei voida ottaa huomioon maankäytön suunnittelussa. Sijoittamismahdollisuudet selvitetään jokaisen hankkeen yhteydessä erikseen alueen rakentamisen käynnistyessä. Käytännössä 0-vaihtoehto ei siis tarkoita sellaista tilannetta, ettei sijoitusalueita tarvittaisi lainkaan tai ettei mikään nyt tarkastelluista aluevaihtoehdoista toteutuisi, koska ylijäämämaita syntyy joka tapauksessa rakentamisen myötä.

ARVIOINTISELOSTUKSESTA TIEDOTTAMINEN JA KUULEMINEN

Arviointiselostuksesta on YVA-lain 11 §:n mukaan tiedotettu kuuluttamalla siitä Oulun kaupungin ja Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskuksen virallisilla ilmoitustauluilla 26.3.2014 - 30.4.2014. Kuulutus on julkaistu sanomalehti Kalevassa 26.3.2014. Ympäristövaikutusten arviointiselostus ja kuulutus ovat kuulutuspaikkojen lisäksi olleet kuulutusajan nähtävillä Oulun kaupungin pääkirjastossa ja Haukiputaan, Kiimingin, Oulunsalon, Yllälin ja Ylikiimingin kirjastoissa sekä Oulun kaupungin Oulu 10-palvelupisteessä. Arviointiselostusta koskevat asiakirjat ovat olleet saatavilla myös ELY-keskuksen ja Oulun kaupungin internet-sivuilla.

Hankkeesta ja arviointiselostuksesta järjestettiin 26.3.2014 tiedotustilaisuus Oulun kaupungin ympäristötalolla.

ELY-keskus on pyytänyt arviointiselostuksesta lausunnot seuraavilta tahoilta: Oulun kaupunki/kaupunginhallitus, Oulun seudun ympäristötoimi liikelaitoksen johtokunta, Oulun kaupunki, sivistys- ja kulttuurilautakunta, Pohjois-Pohjanmaan liitto, Pohjois-Suomen aluehallintovirasto/Peruspalvelut, oikeusturva ja luvat, Pohjois-Pohjanmaan luonnonsuojelupiiri ry, Pohjois-Pohjanmaan lintutieteellinen yhdistys ry, Museovirasto, Pohjois-Pohjanmaan museo ja INFRA Pohjoinen ry.

LAUSUNNOT JA MIELIPITEET

Lausunnot

Arviointiselostuksesta annettiin yhteensä seitsemän lausuntoa. Lisäksi yhteysviranomaiselle jätettiin kaksi hanketta ja arviointiselostusta koskevaa kannanottoa. Kopiot lausunnoista ja kannanotosta toimitetaan hankkeesta vastaavalle tämän lausunnon liitteenä. Seuraavassa on esitetty yhteenveto näistä siltä osin kuin ne koskevat selvitysten laatimista, arviointiselostuksen sisältöä ja arvioinnin johtopäätöksiä.

Oulun seudun ympäristötoimi liikelaitoksen johtokunta toteaa lausunnossaan, että selostuksessa on kuvattu selkeästi työssä käytetyt aineistot ja aluevaihtoehdot on käytössä olleen tiedon pohjalta kuvattu perusteellisesti, joskin raportissa olisi voinut käyttää tiiviimpää esitystapaa.

Kyseessä olevan toiminnan vaikutusten merkittävyyden arviointiin olisi ympäristötoimen mukaan sopinut käytettyä yksinkertaisempi menetelmä, jolla olisi saatu selkeämpi kuva vaihtoehtojen keskinäisistä eroista ja priorisoinnista. Vaikutusten suuruusluokan kriteerit eivät ole kaikilta osin yksiselitteisiä, mikä on osassa kohteita johtanut ristiriitaisiin päätelmiin. Kaikkia alueiden käyttöönottoon liittyviä seikkoja ei arvioinnissa ole tuotu riittävästi esille. Vaihtoehtojen vertailua vaikeuttaa osaltaan se, ettei kaikista kohteista ole ollut käytössä samantasoisia maastaselvityksiä.

Ympäristötoimen mielestä sijoitusalueiden jälkikäyttöä on hankkeen otsikointiin nähden pohdittu varsin niukasti. Ainoastaan Runtelin alueelta on tehty erillinen yleissuunnitelma, jossa tarkastelu on osin ulotettu myös maa-ainesten ottoalueelle. Alueen tarjoamiin mahdollisuuksiin nähden Vasikkasuon sijoitusvaihtoehdon suunnittelun lykkäminen maa-ainesten ottotoiminnan päättymisen jälkeiseen aikaan ei taas vaikuta perustellulta.

Ympäristötoimi yhtyy johtopäätökseen, ettei minkään selvitetyn ylijäämämaiden sijoituspaikan toteuttaminen aiheuta merkittäviä ympäristövaikutuksia, kun jatkosuunnittelussa toteutusaikatauluineen tietoja tarkennetaan yksityiskohtaisemmiksi huomioiden kohteiden erityispiirteet. Ympäristövaikutuksissa on kuitenkin selviä eroja sijoitusvaihtoehtojen välillä, mikä olisi tullut esittää selkeämmin ja asettaa ne esimerkiksi alueellisesti paremmuusjärjestykseen.

Oulun kaupungin sivistys- ja kulttuuripalvelut toteaa lausunnossaan pitkäjänteisen suunnitelmallisuuden ylijäämämaiden sijoitusalueiden valinnassa olevan linjassa kaupunkistrategian kanssa. Sivistys- ja kulttuuripalveluiden näkökulmasta arviointiselvityksistä nousee esille sijoituspaikkojen hyödynnettävyys tulevaisuudessa, maankäytön suunnitelmallisuus ja kestävä kehitys.

Ylijäämämaiden sijoittaminen hyvien kulkuyhteyksien varrelle on ennen kaikkea ekologisesti, mutta myös jatkokäytön suunnittelun ja jatkokäytön edellyttämän saavutettavuuden kannalta kannattavaa. Ylijäämämaiden sijoittaminen riittävän suuriin paikkoihin, joiden lukumäärä ei nouse korkeaksi, on järkevää. Tällöin toiminnan ulkopuolelle jäävät alueet voidaan hyödyntää valmisteilla olevan yleiskaavan tavoitteiden mukaisesti tiiviissä kaupunkirakenteessa muuhun tarkoitukseen.

Sivistys- ja kulttuuripalveluiden mukaan sijoitusalueiden kriteereissä on huomioitu ekologisuus pyrkimällä minimoimaan ympäristöön kohdistuvat vaikutukset. Lisäksi on syytä nostaa esille se, että arvioinnissa huomioidaan myös ne kohteet, jotka luonnon monimuotoisuuden säilyttämiseksi ovat luontoarvoltaan tärkeitä.

Pohjois-Pohjanmaan liiton mukaan sijoitusalueiden rajaamisessa 16 alueeseen on onnistuttu hyvin ja keskeisimmät taustatekijät sekä vaikutukset on pystytty selvittämään. Kokonaisuutena arviointiselostusta voidaan pitää kattavana ja onnistuneena. Sijoitusvaihtoehtojilla haettuja kauaskantoisempia positiivisia vaikutuksia, kuten vanhojen maa-ainesten ottoalueiden ja kaatopaikkojen maisemointia sekä massojen käyttöä satama-alueen laajentamisessa, pidetään tärkeänä. Puutteena lähdemateriaalin käytön osalta todetaan ympäristöministeriössä vahvistettavana olevan Pohjois-Pohjanmaan 1. vaihemaakuntakaavan jääneen osittain huomioimatta selvityksessä.

Yksittäisinä seikkoina Pohjois-Pohjanmaan liitto nostaa esille mm. seuraavat: Runtelin (1) alueen luonnontilaisten osien säilyminen harjun länsireunalla on otettava tarkemmassa suunnittelussa huomioon. Vasikkasuon (3) osalta on huomioitava kallioulouhinnan kestävän vielä vuosikymmeniä ja louhinta-alueen laajentamiselle tulevaisuudessa on mahdollisesti tarvetta. Oritkarin (9) läjitysalueen toteuttamisella voitaisiin tukea maakuntakaavan mukaista sataman kehittämistä. Riita-ahon (11) osalta pyydetään tarkistamaan Mustapudaksen alajuoksun kuulumisen Natura-alueisiin. Väiliräme (12) ei kuulu maakuntakaavan taajama-alueeseen (A). Letto-Papinkarin (13) alueen pohjoisosaa halkoo 1. vaihemaakuntakaavassa 110 kV ohjeellinen pääsähköjohto Riutunkariin ja alueen läpi virtaava Salmioja virtaa Liminganlahteen eikä Kempeleen lahteen.

Tarkasteltujen hankealueiden mahdollisessa käyttöönotossa on käytettävä tarveharkintaa. Haitallisten vaikutusten vähentämiseksi kaikkia alueita ei ole syytä avata toiminnalle samanaikaisesti. Suunnitelmallisesti toimien läjitystoimintaan liittyvät syklit sijoitusalueilla saadaan lyhyemmiksi ja sen myötä haitta-ajat minimoiduiksi. Vaiheistamisella on iso merkitys asumiselle ja vaiheistus korostuu erityisesti virkistysalueiksi tarkoitettujen alueiden kohdalla.

Pohjois-Pohjanmaan luonnonsuojelupiiri ry toteaa, että vesienhoitolain mukaista logiikkaa ei ole sallia vesistön lisäkuormitusta pilaantuneitten vesistöjen kohdalla sillä perusteella, ettei lisäpilaaminen erotu tai ole haitaksi. Vesiensuojelurakenteiksi esitetyistä laskeutusaltaista todetaan, etteivät ne ole tehokkaita eikä varsinkaan tulva-aikaan toimivia vesiensuojelumenetelmiä. Kohteiden alueellisen edustavuuden ja merkityksen arvioimiseksi tarvittavien selvitysten todetaan yleensä puuttuvan.

Taatanperän hankealueen kohdalla todetaan, että Mietunojan kuormittuminen näkyy ehkä jo nyt Halosenlahdessa. Lahti on siten hankkeen vaikutusalue, mutta sen saama kuormitusta ei käsitellä lainkaan, mikä kuitenkin olisi edellytyksenä arvioitaessa kuormituksen vähentämistarvetta. Kohteen alueella sijaitsevien suo- ja lampialueiden tiivistymisen aiheuttama vesistökuorma ja sen leikkaaminen esimerkiksi pintavalutuksella olisi tullut selvittää.

Pyyryväissuon sekä myös Vasikkasuon valumavedet vastaanottavaa Kalimeenojaa kuvataan lausunnossa alueellaan arvokkaana vesistönä, johon kohdistuvaa kuormitusta tulisia rajoittaa vesienhoitolain mukaisten tavoitteiden saavuttamiseksi. Happaman sulfaattimaan mahdollinen esiintyminen ja alueen sijainti osittain mustaliuskekallioperän

alueella tulee ottaa huomioon maankuivatuksessa ja maa-ainesten otossa happamuus- ja metallikuormituksen riskitekijänä. Selostuksesta puuttuu tieto mm. Vasikkasuon louhoksen kuormituksen vähentämistoimista. Pyyryväissuon osalta minkään kuormituksen pitoisuuksia ei arvioinnissa ole selvitetty ja vesistövaikutusarvio on niukkoihin tietoihin pohjaavaa arvausta. Alueella säilyneiden luontotyyppi- ja lajistoarvojen vuoksi Pyyryväissuon soveltumista läjitysalueeksi pidetään kyseenalaisena.

Ellinmaan osalta läheistä Kaupunginojaa pidetään hankkeen kannalta herkkänä kohtana eikä ojan tilan kunnostussuunnitelmista tai hankkeen vesistövaikutuksista ole selostuksessa riittävästi tietoa. Pölyämisen arvioidaan voivan olla merkittävä kuormittava ja sotkeva tekijä. Pölyäminen voi vaikuttaa negatiivisesti myös metsäisiin alueisiin ja virkistyskäyttöön.

Riita-ahon alueen kuivatuksen arvioidaan olevan ympäristövaikutuksiltaan merkityksellistä eikä toiminnan kohdistamista ojittamattomalle suolle pidetä alueidenkäyttötavoitteiden mukaisena. Lausunnossa todetaan, ettei Riita-aho sovellu suon tuhoavaan maankäyttöön eikä siten myöskään läjitystoimintaan.

Väilirämeen osalta vesistövaikutusten arvion todetaan jäävän epäselväksi alueen sijaitessa lähellä Kalimenojaa, jonka tulva-alue ulottuu hankealueelle. Pölyämistä pidetään vesistön kannalta riskinä ja hankealuetta kaiken kaikkiaan sijaintinsa vuoksi läjitystoiminnan kannalta vaikeana.

Lausunnossa perätään hankealueiden yhteisvaikutusten arviointia erityisesti vesistövaikutusten osalta, koska toiminta ja samalla kuormitus voi olla samanaikaista ja erityisesti, koska moni läjityskohteista sijaitsee Kalimeenojan valuma-alueella. Arviota pölyämisen vaikutuksista pidetään karkeana eikä sen vaikutuksia vesistöihin ja luontotyypeille ole selvitetty. Sijoituspaikkoja vertailtaessa vaikutusten merkittävyyden arvioinnissa käytettyä menetelmää pidetään suurpiirteisenä ja vaikutuksia vähättelevänä. Vähintään vaikutuksia, jotka saattavat paikallisuudesta ja pienpiirteisyydestään huolimatta olla hyvinkin merkityksellisiä, pitää tunnistaa niin, että haitallisia vaikutuksia huomataan ehkäistä.

Luonnonsuojelupiirin näkemyksen mukaan ympäristölupahakemusvaiheeseen jää vielä paljon täsmennettävää ja merkittävimpänä asiana nousee esille vaikutukset Kalimeenojaan. Kaikki valitut kohteet eivät luonnonsuojelupiirin mielestä ole toteuttamiskelpoisia, eivät ainakaan ojittamattomat suot. Menettelyn tuloksena olisi voinut selvitä myös jonkinmoinen ensisijaisuusjärjestys.

Pohjois-Pohjanmaan lintutieteellinen yhdistys ry (PPLY) toteaa, että lähtökohtaisesti ylijäämämaat tulee sijoittaa ihmistoiminnan jo voimakkaasti muuttamille kohteille eikä muutoinkin uhatuille luonnontilaisille tai niiden kaltaisille elinympäristöille. Yhdistyksen mielestä suurimpia puutteita YVA-selostuksessa on, ettei siinä tunnisteta käytännössä lainkaan ylijäämämaiden läjityksen mahdollisia positiivisia vaikutuksia, joita voivat olla pesimäkenttien syntyminen kahlaajalinnuille ja pesimäpaikoiksi sopivat törmät törmäpääskyille.

Lausunnossa luontoselvityksiä pidetään tasoltaan hyvin vaihtelevina. Osalla kohteista tiedot ovat vanhentuneita ja epämääräisiä ja kohtalaisestikin selvitettyjen kohteiden osalta havaintoaineistoltaan ohutta. Tehdyn pesimälinnustokartoituksen ajankohtaa

pidetään liian aikaisena ja muuttolinnuston osalta kerättyä havaintoaineistoa puutteellisenä.

Pyyryväissuo ei PPLY:n mielestä luonnontilaisuutensa vuoksi sovellu ylijäämämaiden sijoitusalueeksi, vaan ennemminkin suon ojitettujen alueiden osalta ennallistettavaksi. Suon linnusto on todennäköisesti vielä selostuksessa esitettyäkin monipuolisempi ja tiheän sekä monipuolisen pesimälinnuston ja mielenkiintoisen kasvillisuuden ansiosta Pyyryväissuolle olisi sopivaa perustaa lähiluontopolku.

Kalikkakankaan linnuston osalta saatavissa olevaa tietoa ei ole käytetty vaan linnustoa on arvioitu atlaskartoituksen tulosten perusteella. Näillä ei ole juuri mitään arvoa, vaan linnusto on tarpeen selvittää jollakin todellisella menetelmällä. Atlastiedot alueen pesimälinnustosta vaikuttavat epäuskottavilta.

Oritkarin sijoitusalueen linnustosta esitettyjen tietojen todetaan olevan hyvin puutteellisia. Selostuksesta puuttuu tieto kahdesta alueella tai sen välittömässä läheisyydessä pesivästä uhanalaisesta lajista, rantakurvista ja pikkutiirasta, joiden pesimäedellytysten huomioiminen tulisi olla alueen suunnittelun ehdoton lähtökohta. Todellisuudessa luokitukseltaan elinvoimaisen lapintiiran väitetään selostuksessa virheellisesti olevan uhanalaisuusluokitukseltaan erittäin uhanalainen. Alueelta selvitystyön aikana kerätty muutonaikainen aineisto ei anna riittävää kuvaa alueen merkityksestä muuttolinnuille. PPLY:n aineisto olisi merkittävästi syventänyt vaikutusarviota. Myös Pateniemen alueen suunnittelussa tulee kiinnittää huomiota lintujen pesimäolosuhteisiin ja konsultoida asiantuntijoita.

Riita-ahoa PPLY pitää luonnontilaluokan 3 suona, jollaiset tulee säilyttää luonnontilaisina. Yhden käyntikerran laskentana tehdyn pesimälinnustoselvityksen perusteella ei voi tehdä kovin vahvoja päätelmiä alueen linnustosta. Alueen habitaatteihin nähden kartoituksessa on PPLY:n mielestä havaittu epäilyttävän vähän lajeja ja yksilöitä.

Letto-Papinkarin alueen arvioidaan olevan linnustolle selostuksessa esitettyä tärkeämpää elinympäristöä. Salmiojan varren esitettyä suojavyöhykettä pidetään liian kapeana luontoarvojen turvaamisen kannalta. Lausunnossa esitetään läjitysalueen toteuttamista esimerkiksi puolikkaana siten, että vain alueen eteläosa otetaan läjityskäyttöön. Alueen lintuarvojen selvittäminen edellyttää linnustotietojen täydentämistä.

Vasikkasuon aluetta koskevien linnustotietojen ja selostuksessa esitetyn lähdeaineiston osalta lausunnossa tuodaan esille ristiriitaisuuksia, joiden perusteella esitetään epäily koko YVA-selostuksen tietojen oikeellisuudesta ja luotettavuudesta. Osan tarkastelluista kohdealueista todetaan kuitenkin soveltuvan hyvin ylijäämämaiden läjitykseen kehnosti tehdyistä linnustoselvityksistä huolimatta. Selostuksen väitettä, että eri sijoitusalueiden välillä ei olisi suuria eroja, pidetään harhaanjohtavana. Riita-ahon ja Pyyryväissuon luonnontilaa ei tule enempää heikentää ja erityisesti Oritkarin ja Pateniemen läjityksen suunnittelussa linnusto tulee ottaa huomioon.

Pohjois-Pohjanmaan museo toteaa, että arvioinnissa on pääosin huomioitu valtakunnallisesti ja maakunnallisesti merkittävät maisema-alueet ja rakennetut kulttuuriympäristöt. Arvioinnissa on kiinnitetty huomiota myös paikallisesti arvostettuihin maisemiin ja sijoitusalueen käyttöönoton myötä tuleviin maiseman muutoksiin. Asiaan liittyvät arvioinnin epävarmuustekijät on selostuksessa tuotu myös esiin, samoin haitallisten vai-

kutusten vähentämismahdollisuuksia. Pohjois-Pohjanmaan museolla ei ole huomautettavaa arviointiselostuksesta.

Museovirasto toteaa lausunnossaan, ettei sillä ole kattavia tietoja Oulun alueen vedenalaisista muinaisjäännöksistä, joita ovat mm. yli sata vuotta sitten uponneiden alusten hylät ja muut ihmistoimintaan liittyvät rakennelmat. Oritkarin alueelta voi löytyä joko maan päällä, rannan tuntumassa tai veden alla sijaitsevia ennestään tuntemattomia merenkulkuun liittyviä kulttuuriperintökohteita kuten hylkyjä tai niiden osia. Oritkarin käytön ylijäämämaiden sijoitusalueena toteutuessa on syytä hyvissä ajoin ennen alueen käyttöönottoa varautua arkeologiseen vedenalaisinventointiin, joka suunnitellaan yhdessä Museoviraston kanssa. Vastaava inventointitarve ranta- ja vesialueiden osalta pätee myös Pateniemen alueella, mikäli täyttöalue ulottuu ranta- ja vesialueille. Maalla sijaitsevien sijoitusvaihtoehtojen valinnan selvittyä myös niihin saattaa liittyä arkeologisia inventointitarpeita.

Mielipiteet

Kiiminkien Luonnonsuojeluyhdistys ry toteaa kannanotossaan kiinnittäneensä huomiota siihen, ettei ylijäämämaiden koostumuksesta eikä varsinkaan maiden laadun valvonnasta puhuta mitään ja vaatii koko toiminnan (mm. kuormien) valvomista säännöllisin näytteenotoin. Lausunnossa esitetään myös kysymys, mistä ja kenen toimesta ylijäämämaita voidaan toimittaa ko. läjitysalueille. O-vaihtoehtoa pidetään varsin epä-määräisenä.

Välimaan kohdalla suurimmaksi haitaksi ennakoidaan tulevan maiden kuljettaminen Kiimingin keskustan kautta. Myöskin Pyryväissuon alue edellyttäisi maiden kuljetusta asuttua ja liikenteellisesti vilkasta Kuusamontien väylää. Pahinta ko. kohteen osalta on kuitenkin lähes koskemattoman alueen turmeltuminen. Alueella on mm. karpalosuoja ja muita marjamaita. Maaperään ja kasvillisuuteen kohdistuvat muutokset ja maansiirrot voivat vaikuttaa pitemmällä aikajaksolla myös alueen vesitalouteen. Vasikkasuon alue voimakkaasti muuttuneena kestäisi paremmin ylijäämämaat, vaikkakin kuljetus, melu ja pöly haittaisivat Alakyläntien varren asutusta. Yhdistyksen mielestä kuljetusyhdytydet Vasikkasuolle on epäselvästi esitetty.

Yhdistys pitää tärkeänä, ettei toimintaa sijoiteta luonnontilaisille paikoille ja edellyttää lisätiedon hankintaa sijoituskohteita koskevan päätöksenteon tueksi.

AA esittää kannanotossaan, että sopiva määrä sijoitusalueista tulee varata yksinomaan sellaisen ylijäämämaan sijoittamiseen, mikä soveltuu tarpeen mukaan ihmisille tarkoitettujen viljely- ja vihanneskasvien tuottamiseen. Tämä tulee ottaa huomioon läjitystoiminnassa ja läjittää eloperäinen maalaji erilleen. Sopivina eloperäisen maalajin läjitysalueiksi AA pitää etäämpänä asutustaaajamista sijaitsevia kohteita, joissa ruokamulta-aumoja voidaan hoitaa ja joista sitä pystytään toimittamaan edelleen hyötykäyttöön.

YHTEYSVIRANOMAISEN LAUSUNTO

Hankekuvaus

Arviointiselostuksessa on selkeästi esitetty hankkeen tarve ja tarkoitus sekä nykytila ylijäämämaiden sijoittamisen osalta nykyisiä sijoitusalueita koskevine kapasiteetti- ja sijaintitietoineen. Ylijäämämaiden määrän esitetään vaihtelevan vuosittain varsin paljon riippuen asuntotuotannon painottumisesta eri vuosina eri alueille. Esimerkkinä on tuotu esille Kaakkurin ja Kalikkakankaan maankaatopaikoille kertyneet läjitysmäärät vuosina 2008 - 2012.

Ylijäämämaiden läjittämiseen liittyvät toiminnot läjitysalueiden perustamisen, käytön ja jälkihoitotöiden osalta on kuvattu suppeahkosti. Alueet poikkeavat varsin paljon toisistaan ominaisuuksiensa ja ympäristönsä sekä nykyisen käyttönsä osalta, joten mm. valmistelevat toimetkin eri alueilla saattavat koostua eritasoisista toimenpiteistä. Ympäristön herkkyydestä tai läjitettävien maamassojen laadusta johtuen kuivatus- ja hulevesiltä saatetaan edellyttää laskeutusta tehokkaampaa käsittelyä. Samoin kaavailusta jälkikäytöstä riippuu toiminnan loppuvaiheen vaatimat jälkihoitotyöt. Edellä mainitut liittyvät hankekohtaiseen suunnitteluun, mutta näihin liittyviä mahdollisuuksia ja edellytyksiä olisi voinut tarkastella arviointiselostuksessa esimerkiksi kohdetyypeittäin ja hanke-suunnittelua ohjaavasti painottaa näitä kohdekohtaisia erityistarpeita.

Vaihtoehtojen käsittely

Arviointimenettelyssä on selvitetty varsin monipuolisesti 16 mahdollisen, ennakkokriteerein valitun alueen nykytilaa ja soveltuvuutta ylijäämämaiden sijoittamiseen sekä toiminnan ympäristövaikutuksia kunkin alueen osalta. Hankekokonaisuutta tarkastellen arvioitavana ei ole selvästi erilaisia toteutusvaihtoehtoja, vaan esikarsinnan perusteella selvitysten kohteeksi valituista alueista oli varauduttu arviointityön tuloksiin perustuen jättämään osa kohteista toiminnan ulkopuolelle epätoivottavien ympäristövaikutusten välttämiseksi. Arvioinnin tuloksena todetaan, että kaikki sijoitusvaihtoehdot ovat toteuttamiskelpoisia tietyin, yksittäisiin kohteisiin liittyvin erityisnäkökohdin. Selvitettyjen ympäristövaikutusten perusteella alueita ei ole pyritty asettamaan soveltuvuusjärjestykseen. Yhteysviranomaisen näkemyksen mukaan tiettyjen kohteiden rajaaminen toiminnan ulkopuolelle on arvioinnin tulosten myötä perusteltua.

Ennakkoon suunnittelematonta menettelyä, joka arvioinnissa edustaa 0-vaihtoehtoa, ei ole tarkasteltu kokonaisuutena juuri lainkaan. Vaihtoehtojen sijoitusalueiden osalta niiden käyttöönotosta luopuminen ehkäisee kaavailusta läjitystoiminnasta aiheutuvat vaikutukset kyseisillä alueilla siirtäen toiminnan vaikutuksia toisaalle. Koska ylijäämämaiden läjitykseen on välttämätöntä kuitenkin ennakkoon suunnitelmallisesti varautua, arviointiprosessin teoreettisen 0-vaihtoehdon tarkastelua arviointiselostuksessa esitettyä laajemmin voidaan pitää päätarkoituksenmukaisena.

Arviointimenettely

Ympäristövaikutusten arviointimenettelyä on selostuksessa kuvattu riittävästi. Hankkeesta vastaava on kutsunut arviointityötä ohjaamaan ohjausryhmän, joka on kokoon-

tunut kaksi kertaa arviointiprosessin aikana. Asukkaiden mielipiteitä sijoitusalueista ja niiden jälkikäytöstä pyrittiin selvittämään nettikyselyn avulla, johon lokakuussa 2013 vastasi 66 oululaista. Hankealueiden käyttäjien osalta selvitystyön aikana oltiin erikseen yhteydessä alueilla toimiviin metsästysseuroihin.

Kyselyyn vastanneiden määrä sekä asiasta järjestettyjen yleisötilaisuuksien suhteellisen vähäinen osanottajamäärä ilmentäneet sitä, ettei hankekokonaisuus aiheuta kovin suuria ristiriitoja tarkastelualueella.

Ympäristövaikutusten arvioinnissa käytetty lähdeaineisto sekä vaikutusten merkittävyyttä arvioitaessa käytetyt menetelmät on seikkaperäisesti esitetty selostusraportissa.

Hankkeen liittyminen muihin hankkeisiin ja suunnitelmiin

YVA-selostuksessa on hanketta koskevana tai sen toteuttamisen yhteydessä huomiotavina suunnitelmina ja ohjelmina mainittu valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet ja valtakunnallinen sekä Oulun läänin alueellinen jätesuunnitelma, Natura 2000- ja kansalliset suojeluohjelmat ja pohjavesialueita koskeva luokittelu. Asiaan liittyvänä on tuotu esille myös tekeillä oleva uuden Oulun yleiskaava 2030 sekä Oulun maankäytön toteuttamisohjelma, josta viimeisin on 4.11.2013 hyväksytty vuosille 2014 - 2018. Selostuksessa olisi ollut syytä mainita myös Pohjois-Pohjanmaan liiton maakuntavaltuuston 2.12.2013 hyväksymä 1. vaihemaakuntakaava, joka on vahvistettavana ympäristöministeriössä.

Hankkeen edellyttämät luvat

Ylijäämämaiden sijoitusalueen perustaminen edellyttää ympäristönsuojelulain mukaista ympäristölupaa. Hankkeen toteutuessa hankkeesta vastaava hakee ympäristölupaa toteutuville ylijäämämaiden läjityspaikoille kohdekohtaisesti. Olemassa oleville, nykyisille sijoitusalueille, joita pyritään laajentamaan, haetaan ympäristöluvan muutosta.

Arviointiselostuksesta poiketen voimassa olevan lainsäädännön perusteella toimivaltainen lupaviranomainen ympäristönsuojelulain mukaisessa lupa-asiassa on joko Pohjois-Suomen aluehallintovirasto tai kaupungin ympäristönsuojeluviranomainen. Aluehallintovirastolta haetaan ympäristöluvat vähintään 50 000 tonnin vuotuiselle jätemäärälle mitoitettulle maankaatopaikalle.

Maankäyttö- ja rakennuslain (132/1999) 18 luvun 128 § edellyttää maisematyölupaa maisemaa muuttavalle maanrakennustyölle, puiden kaatamiselle tai muulle näihin verrattavalle toimenpiteelle. Maisematyölupa tulee hakea kaupungin rakennusvalvontaviranomaiselta.

Tiettyihin tiealuetta koskeviin toimenpiteisiin tai rakenteisiin vaaditaan lupa. Esimerkiksi uusien yksityistieliittymien rakentaminen tai nykyisten liittymien parantaminen edellyttävät ELY-keskuksen myöntämää liittymälupaa. Asiaa ei ole mainittu arviointiselostuksen kohdassa 15.

Ylijäämämaiden sijoitusalueiden sekä niiden edellyttämien liikenneyhteyksien tulee olla yleiskaavan mukaisia, eivätkä ne saa vaikeuttaa yleiskaavan toteutumista. Alueet eivät myöskään saa olla asemakaavan vastaisia.

Ympäristövaikutukset ja niiden selvittäminen

Nykytilan kuvaus

Arviointiselostuksessa on olemassa oleviin tutkimus- ja selvitystietoihin sekä kesäkuudella 2013 tehtyihin, tiettyjen hankealueiden kasvillisuuteen ja linnustoon kohdistuneiden maastoselvitysten tuloksiin perustuen selostettu tarkasteltavien sijoitusalueiden ja niiden lähiympäristön nykytilaa ja siihen vaikuttavia tekijöitä. Nykytilan kuvauksessa on esitetty tiedot mm. alueiden sijainnista ja maankäytöstä, maa- ja kallioperästä, alueen pinta- ja pohjavesistä, luonnontilasta, eliöstöstä ja suojelualueista, kaavatilanteesta ja kulttuuriympäristöstä sekä liikenneyhteyksistä, asumisesta ja alueiden virkistyskäytöstä. Nykytilaa on havainnollistettu ilmakuvin ja valokuvin sekä karttaottein.

Yksittäisten käyntikertojen havaintoihin perustuvia tietoja hankealueiden pesimä- ja muuttoaikaisesta linnustosta ei voi pitää riittävän kattavina ja näiltä osin on syytä varautua tietämyksen syventämiseen maastotöin vielä useiden hankkeiden jatkosuunnittelussa. Viitasammakon esiintymisen selvittämisestä luopumista tässä yhteydessä Taatanperän hankealueella voi myös pitää puutteena. Nykytilan kuvaus hankealueista on mainittuja puutteita lukuun ottamatta varsin monipuolista ja riittävää.

Maa- ja kallioperä

Sijoitusalueiden suunnittelua varten alueiden maaperäolosuhteet on arvioitu GTK:n kartta-aineiston perusteella. Kohteissa ei ole tehty hankkeen aikana pohjatutkimuksia, mutta osassa kohteita on ollut käytössä vanhojen pohjatutkimusten tuloksia. Sijoitusalueen suunnitelmaa varten on selvitetty maaperän kantavuus ja sen vaikutus läjityskorkeuteen. Maaperä kohteilla vaihtelee hiekasta ja sorasta moreeniin. Suoalueilla sijaitsevilla tai niihin rajautuvilla kohteilla esiintyy myös vaihtelevan paksuisia turvekerroksia.

Ylijäämämaiden läjityksen vaikutukset maaperään kohdistuvat alueelle, jolla tehdään rakentamistoimia. Alueen maaperää muokataan varsinaisen sijoitusalueen sekä tarvittavilta osin myös sisääntulotien kattamalla alueella. Merkittävimmät vaikutukset ajoittuvat sijoitusalueiden perustamis- ja rakentamisvaiheeseen. Alueella tehtävät toimet vaikuttavat ainoastaan maaperään, joten vaikutuksia kallioperään ei synny.

Maaperään kohdistuvat vaikutukset keskittyvät lähinnä maaperän pintakerrokseen ollen laajuudeltaan ja määrältään pääosin pieniä. Suoalueille ulottuvilla kohteilla maaperävaikutukset ovat merkittävämpiä heikosti kantavien maakerrosten painuessa läjityksen myötä.

ELY-keskus pitää maa- ja kallioperään kohdistuvia vaikutuksia riittävästi selvitettyinä YVA-menettelyn kannalta. Hankesuunnittelu edellyttää aikanaan maaperäselvitysten

täydentämistä erityisesti kulkuyhteyksiä ja vesienjohtamista koskevien rakenteiden osalta.

Pohjavedet

Pohjavesivaikutusten arviointi perustuu olemassa olevaan kartta- ja maaperäaineistoon sekä tehtyihin selvityksiin. Hankealueet sijaitsevat pohjaveden suojelun kannalta merkittävien alueiden ulkopuolella lukuun ottamatta Runtelin aluetta, joka sijaitsee II luokan pohjavesialueella. Palokankaan suunnittelualue sijaitsee I luokan pohjavesialueen läheisyydessä. Vaikutuksia pohjavesiin on näiden kahden alueen osalta tarkasteltu hieman tarkemmin.

Luontoselvitysten yhteydessä suunnittelualueilta ei löydetty lähteitä eikä kohteiden läheisyydessä ole tiettävästi talousvesikaivoja tai vedenottoamoita. Muiden kuin taajama-alueilla tai niiden läheisyydessä sijaitsevilta sijoitusalueilta on etäisyyttä lähimpään asutukseen yli 500 m, joten hankkeella ei katsota olevan vaikutusta talousvesikaivojen vedenlaatuun.

Vaikutukset pohjavesiin keskittyvät varsinaisille sijoitusalueille sekä mahdollisesti tarvittavien kulkuyhteyksien alueille ollen perustamis- ja käyttötoimintojen aikana suurimmillaan. Merkittävin riski toiminnasta pohjavesille on alueilla työskentelevien koneiden ja kuljetuskaluston mahdolliset öljypäästöt maaperään, joihin tulee erityisesti pohjavesialueilla ja niiden lähistöllä työskennellessä asianmukaisesti varautua.

Runtelin sijoitusalueen käyttöönotossa ja läjitystoiminnassa tulee erityistä huomiota kiinnittää alueelle läjitettävien maiden laatuun ja puhtauteen siten, ettei toiminnalla vaaranneta alueen pohjaveden laatua. Toisaalta suunnitelmallisesti toteutetulla ylijäämämaiden sijoittamisella Runtelin alueella voidaan merkittävästi parantaa pohjaveden suojausta nykyisestään.

ELY-keskus pitää arviointityön selvityksiä pohjavesien osalta tässä vaiheessa riittävinä.

Pintavedet ja kalasto

Tiedot vaikutusalueen pintavesien vedenlaadusta ja nykytilasta perustuvat olemassa olevaan julkiseen aineistoon ja on koottu ympäristöhallinnon vedenlaaturekistereistä sekä Oulujoen - lijoen vesienhoitosuunnitelmasta. Selostuksessa on otettu huomioon vesienhoitosuunnitelman ekologisen ja kemiallisen tilan luokitukset ensimmäisen luokituksen mukaisina. Tämän jälkeen on kuitenkin vuoden 2013 lopussa valmistunut 2. luokittelu, mikä on tuonut muutoksia ekologisen tilan arviointeihin ja sitä kautta asetettaviin tavoitteisiin ja toimenpiteisiin. Esimerkiksi Kalimeenojan ekologinen tila on muuttunut välttävästä tyydyttäväksi toisen luokituksen laajaan aineistoon perustuen. Uusimpaan luokitteluun on otettu lisää pieniä vesimuodostumia, kuten Jolosjoki, jonka ekologiseksi tilaksi on saatu hyvä. Vesienhoitosuunnittelun uusin luokitus on otettava huomioon kohteiden lupahakemusvaiheessa.

Läjitettävien maiden huonon vedenläpäisevyyden ja kasvipeitteettömyyden vuoksi pintavalunnan ja alueilta ympäristön ojastoon kulkeutuvien vesimäärien arvioidaan olevan luonnontilaista suurempia läjitystoiminnan aikana ja vielä heti jälkihoitotöiden jälkeen. Kasvillisuuden kehittymisen myötä erot luonnontilaisiin metsämaihin verrattuna tasaantuvat.

Lisääntyneen valunnan myötä kuormitus kiintoaineen ja siihen sitoutuneiden ravinteiden osalta alapuolisiin ojastoihin ja lähimpiin vesistönsiiniin lisääntyy ja saattaa lisätä vastaanottavan vesistön rehevyyttä. Kiintoainepäästöjä saattaa ilmetä erityisesti rankkasateiden ja pitkään jatkuvien sadejaksojen aiheuttamien valunhuippujen yhteydessä.

Pintavesiin kohdistuvat vaikutukset ovat suurimmillaan alueiden perustamisen ja erityisesti läjitystoiminnan aikana. Vesistövaikutukset ovat kuitenkin arvioinnin mukaan siinä määrin vähäisiä, että niiden myötä suoria vaikutuksia kalastoon ei synny.

ELY-keskus toteaa, että arvioinnissa olisi tullut selostuksessa esitettyä kattavammin tarkastella keinoja, joilla tunnistettuja vesistövaikutuksia on mahdollista vähentää. Läjitysalueiden hulevesiin liittyvien vesistöpäästöjen ja niiden haittavaikutusten ehkäisemiseksi toteutettavina toimenpiteinä arviointiselostuksessa on tuotu esille laskeutusaltaat, joiden mitoittamiseen ei ole otettu kantaa. Altailla on mahdollista tasata virtaamia ja vähentää kiintoainepäästöjä. Selostuksessa olisi ollut perusteltua esittää, minkä hankealueiden kohdalla laskeutusaltaita voidaan pitää välttämättöminä tai minimirakenteina vedenkäsittelylle. Myös osin ravinteita pidättävien pintavalutus kenttien käyttöä olisi ollut paikallaan pohtia ja selvittää niiden rakentamismahdollisuuksia eri kohteilla.

Läjitysmaiden laatuun liittyvät kuormitus- tai päästöriskit ovat jääneet arviointiselostuksessa liian vähälle huomiolle. Arviointiselostuksesta annetuissa lausunnoissa sekä yleisötilaisuudessa otettiin esille happamien sulfaattimaiden läjitykseen liittyvät ongelmat ja riskit näistä aiheutuviin vesistöpäästöihin. Koska rakentamista Oulun alueella tehdään sulfidisedimenttien esiintymisen riskialueella, olisi arvioinnissa ollut syytä tiedostaa tämä ja paneutua syvemmin asian käsittelyyn. Läjitysalueiden hulevesien käsittelyssä saattaa tiettyjen sijoitusalueiden kohdalla tulla selvitettäväksi esimerkiksi valumavesien neutralointi happamuushaittojen minimoimiseksi. Itse sijoitusalueiden osalta tulee niiden lupakäsittelyvaiheessa olla selvillä alueen maaperän laadusta, jotta luvassa voidaan antaa tarvittavat määräykset toimenpiteistä mahdollisen happamuuskuormituksen ehkäisemiseksi.

Kalimenojaan vaikuttavia sijoitusalueita on useita. Näiden yhteisvaikutuksia ja haitallisten vaikutusten vähentämistarvetta sekä mahdollisuuksia olisi tullut perusteellisemmin selvittää. Jatkosuunnittelussa tuleekin selvittää, missä määrin hankkeiden ajoituksella tai vaiheistuksella ja toisaalta tehokkaalla valumavesien käsittelyllä vesistövaikutusten riskejä voidaan vähentää. Kalimeenojan alueella.

Luonnon monimuotoisuus, kasvillisuus ja luontoyypit

YVA-ohjelmasta 17.6.2013 annetussa yhteysviranomaisen lausunnossa on edellytetty luontoarvojen selvittämistä kohteilla, jotka ovat luonnontilaisia tai vähän muuttuneita,

erityisesti Pyyryväissuolla ja Riita-aholla. Yhteysviranomainen katsoo, että lausunnossa edellytetty on kasvillisuuden ja luontotyyppien osalta pääosin huomioitu riittävällä tavalla arviointiselostuksessa. Arviointiselostukseen liittyvät kohteiden nykytilaa tarkentavat luontoselvitykset on laadittu asiantuntevasti ja ajoitettu kasvillisuuden tilan selvittämisen kannalta oikein sekä kohdennettu alueille, joilla on vielä luonnontilaisia osia. Luontoselvitykset on liitetty selostukseen ja käytetyt menetelmät on kuvattu asianmukaisesti. Esitettyjen aineistojen ja kuvausten perusteella kasvillisuus selvitykset on laadittu asiantuntevasti ja riittävällä tarkkuudella.

Luontoarvojen (kasvillisuuden ja luontotyyppien) kannalta ongelmallisimpia ja eniten haitallisia vaikutuksia aiheuttavia läjityskohteita ovat selostuksen tietojen perusteella Riita-aho ja Pyyryväissuo. Lisäksi Taatanperän, Välimaan, Oritkarin, Pateniemen sekä Väilirämeen kohteisiin sisältyy lajiesiintymiä tai läheisiin arvokkaisiin luontokohteisiin liittyviä ongelmia. Näiden osalta toimintojen sijoittumista on syytä tarkastella tarkemmin, mikäli hankkeen suunnittelua näillä kohteilla jatketaan. Luontovaikutusten minimoimiseksi läjityskohteiksi tulee valita luontoarvoiltaan muuttuneimmat kohteet.

Runtelin suunnitellulla läjitysalueella merkittävimmät luontotyypit ovat kuiva kangas (vaarantuneeksi ja silmälläpidettäväksi luokitellut luontotyypit), alueella esiintyy myös muinaisrantaa. Kohteella ei ole havaittu uhanalaisia tai huomionarvoisia kasvilajeja. Selostuksen perusteella läjitysalue sijoittuu aiemmille maa-ainestenottoalueille, joten arvioita kasvillisuusvaikutusten vähäisyydestä voidaan pitää perusteltuina. Jatkosuunnittelussa huomiota on kiinnitettävä harjun länsireunan luonnontilaisten osien säilymiseen.

Taatanperän suunniteltu läjitysalue sijoittuu vanhan kaatopaikan alueelle ja sen eteläpuoliselle avosualueelle, jolla esiintyy pienialaisesti ojittamatonta rimpinevaa (silmälläpidettäväksi luokiteltu suotyyppi) ja osin täyttömaiden alle jäänyt Sammakkolampi. Kasvillisuusvaikutusten osalta esitetty vaikutusarviointi on asianmukainen ja perusteltu, mutta viitasammakolle sopivan elinympäristön osalta tarkennusta tarvitaan vaikutusten arvioimiseksi.

Vasikkasuon alue on jo nykyisellään pääosin maa-aineksen ottoaluetta, minkä perusteella läjityksestä ei selostuksessa arvioida aiheutuvan merkittäviä kasvillisuusvaikutuksia alueella. Selostuksessa on kuitenkin todettu epävarmuutta alueen ympäristöön sijoittuvien kasvillisuudeltaan tai luontotyypeiltään arvokkaiden alueiden ja näihin kohdistuvien vaikutusten osalta. Näitä on selostuksen tekstin mukaan läjitysalueen koillis- ja eteläpuolella, mutta kohteita ei ole sijoitettu tarkemmin suunnitelmakarttoihin, minkä vuoksi vaikutusten arvioinnin perustelut jäävät puutteellisiksi. Alueen koillispuolelta on havaintoja alueellisesti uhanalaisesta rimpivihvilästä, mutta kasvillisuus selvityksiä lähi-alueella ei ole tehty eikä havaintopaikkaa sijoitettu kartoille. Myös tältä osin hankkeen vaikutusarviointiin jää puutteita, jotka tulee tarkentaa mikäli kohde valitaan jatkosuunnitteluun.

Pyyryväissuon suunnitellulla läjitysalueella on luontoselvityksissä havaittu uhanalaiseksi luokiteltuja suoluontotyyppiejä (minerotrofiset lyhytkorsinevat VU), joka tulisivat jäämään läjitysalueen alle. Samoin kansainvälisiin vastuulajeihin kuuluvan, alueellisesti uhanalaisen vaaleasaran esiintymä tulisi läjityksen myötä tuhoutumaan. Kasvillisuuden ja luontotyyppiehin kohdistuvien vaikutusten arvioinnin perusteet ovat luontoselvi-

tysten perusteella asianmukaiset, kohteen pienialaisuudesta huolimatta alueella on kuitenkin merkitystä luontotyyppien sekä uhanalaisten lajien kannalta, mikä tulee ottaa huomioon kohteiden jatkovalinnassa.

Välimaan suunnitellun läjitysalueen osalta vaikutusarvioinnin perusteet ovat selkeät, alue on kauttaaltaan ojitettua ja kasvillisuudeltaan muuttunutta. Alueella ei ole luontoselvityksissä havaittu uhanalaista kasvilajistoa. Kohteen pohjoispuolelle sijoittuva ojittamaton Sivusuon on todettu luontoselvityksissä reunaojitusten vaikutuksesta lievästi muuttuneeksi, mutta alueella on edelleen laajalti luonnontilaisen kaltaista suoluontoa. Sivusuon lajistoon kuuluu myös Pohjanmaan alueella alueellisesti uhanalainen vaa-leasara. Välimaan osalta Sivusuon ominaispiirteiden säilyttäminen tulee huomioida mahdollisissa kohteiden jatkovalinnoissa ja hankesuunnittelussa.

Ellinmaan suunnitellun läjitysalueen osalta kasvillisuuteen ja luontotyypeihin kohdistuvien vaikutusten arviot katsotaan riittäviksi ja perustelluiksi, koska alue on pääosin vanhaa läjitysaluetta ja talousmetsää.

Kaakkurin alueella kasvillisuusvaikutukset on arvioitu aiempien selvitysten perusteella vähäisiksi, tältä osin arvioinnin perusteet voidaan katsoa riittäviksi, koska alue on pääosin kulttuurivaikutteista.

Kalikkakankaan alueella vaikutusten arviointi perustuu kartta- ja ilmakuvatarkasteluun. Suunniteltu läjitysalue on talousmetsää ja ojitettua suota, joten kasvillisuuteen ja luontotyypeihin kohdistuvien vaikutusten arviointi voidaan katsoa riittäviksi.

Oritkarin alueella hankkeen vaikutukset kasvillisuuteen on arvioitu vähäisiksi alueen kulttuurivaikutteisuuden vuoksi. Selostuksessa on todettu lähialueelle sijoittuvan useita uhanalaisten lajien havaintopaikkoja, mutta kohteita ei kuvata tarkemmin suhteessa läjityssuunnitelmiin ja tieyhteyksiin alueella. Lähimmäksi läjitysaluetta sijoittuu silmälläpidettäväksi luokitellun sammakonleinikin kasvupaikka sataman lounaispuolella. Selostuksen kuvan 80 perusteella sammakonleinikin lajin kasvupaikka tulee jäämään suunniteltujen sataman laajennusalueiden alle. Yhteysviranomaisen näkemyksen mukaan esiintymän kartoittaminen ja huomioiminen suunnitelmissa on tarpeen kohteen jatko-suunnittelussa.

Pateniemen suunniteltu läjitysalue on ihmistoiminnan muokkaamaa, minkä vuoksi hankkeen kasvillisuusvaikutukset on perustellusti arvioitu vähäisiksi. Kasvillisuusselvityksiä alueella ei kuitenkaan ole tehty, minkä vuoksi vaikutusten arviointiin liittyy epävarmuutta. Kohteen pohjoispuolelle sijoittuu useita silmälläpidettävien vesihilven ja sammakonleinikin havaintopaikkoja, jotka kuvan 87 perusteella tulevat jäämään aivan läjitysalueen tuntumaan. Selostuksessa todetaan, ettei sijoitusaluetta ole tarkoitus laajentaa lajien kasvupaikoille. Yhteysviranomaisen katsoo, että läjityksestä saattaa tästä huolimatta aiheutua haitallisia vaikutuksia lajien kasvupaikkojen olosuhteisiin. Tarkempi esiintymäalueiden kartoittaminen ja huomioiminen on tarpeen hankesuunnittelussa ja -käsittelyssä.

Riita-ahon suunniteltu läjitysalue sijoittuu luontoselvitysten perusteella luonnontilaiselle puoliavoimelle ja avoimelle suolle. Alueelle on tehty kattavat kasvillisuus- ja linnustoinventoinnit, joissa kohteella on todettu esiintyvän vaarantuneiksi luokiteltuja suotyypejä (minerotrofiset lyhytkorsinevat ja pallosararämeet). Näillä perusteilla vaikutukset kas-

villisuuteen on selostuksessa arvioitu kohtalaisiksi. Yhteysviranomaisen näkemyksen mukaan Riita-ahon kohteelle suunniteltu toiminta on ristiriidassa soiden ja turvemaiden vastuullista käyttöä koskevan valtioneuvoston periaatepäätöksen kohdan 2.1 kanssa, jonka mukaan ”soita merkittävästi muuttava uusi maankäyttö ja sen valmistelu kohdenetaan ojitetuille tai luonnontilaltaan muuten merkittävästi muuttuneille soille”. Riita-ahon suunnittelukohteella on laajalti ojittamatonta suota ja suon sekä kivennäismaan vaihtumisyvyöhyke suon pohjoisosan harjun reunassa pääosin häiriintymätön. Lisäksi suunnittelualueen pohjoispuolella harjun ja Mustaputaan välissä on ojittamaton puustoinen Saarenmaanräme, joka muodostaa eteläpuolisen suoalueen kanssa melko yhtenäisen kokonaisuuden. Alueet sijoittuvat lähelle taajamaa ja niillä on asutuksen läheisinä suokohteina merkitystä myös virkistyskäytön (metsästys, marjastus) ja maiseman kannalta. Näillä perusteilla yhteysviranomainen katsoo Riita-ahon suunnitellun läjityskohteen olevan kaavailtuun käyttöön ongelmallinen kasvillisuuteen, luontotyyppeihin sekä virkistyskäyttöön kohdistuvien vaikutusten takia.

Selostuksen sivuilla 256 ja 257 kerrotaan Riita-ahon suunnittelualueen vesien laskevan ojen kautta Mustapudaksen alajuoksulle, jonka ei tekstin mukaan katsota sisältyvän Kiiminkijoen Natura-alueeseen. Tieto on virheellinen, ja johtunee OIVA-palvelun kautta hankituista tietoaineistoista: Kiiminkijoen Natura-alueeseen sisältyvät pienemmät purot ja joen osat on OIVA-tietopalvelun Natura-aineistoissa esitetty viivamaisina kohteina kapeutensa vuoksi.

Pintavesien osalta hankkeen vaikutukset on arvioitu kohtalaisiksi. Perusteena tälle on etenkin kiintoaine- ja ravinnekuormituksen lisääntyminen alueen muokkaamisen ja alueella tapahtuvan läjitystoiminnan myötä huuhtoutumalla. Selostuksen kuvassa 97 on esitetty vesien johtamisjärjestelyt alueella, mutta käytettäviä vesiensuojelujärjestelmiä ei ole kuvattu mahdollisesti rakennettavaa laskeutusallasta lukuun ottamatta. Käytännössä pintavesiin kohdistuvat vaikutukset tulisivat kohdistumaan myös Kiiminkijoen Natura-alueeseen, mistä aiheutuu ristiriitaa suhteessa kappaleen 8.11.5.1 arvioon suoje-lualueisiin kohdistuvien vaikutusten vähäisyydestä. Tältä osin vaikutusarvioinnissa on puutteita ja ristiriitaisuuksia, joita mahdollisessa jatkosuunnittelussa tulee tarkentaa ja esittää ratkaisuja Natura-alueeseen kohdistuvien vaikutusten vähentämiseksi esim. vesiensuojelusuunnitelmien osalta.

Välirämeen läjitysalueen osalta kasvillisuus- ja luontotyyppivaikutusten arviointi perustuu suunnittelualueen ojitettuihin ja muuttuneisiin luontotyyppeihin. Näiden lisäksi arvioinnissa olisi ollut keskeistä huomioida kohteen sijoittuminen Kalimeenojan läheisyyteen, kuvassa 109 esitetylle Kalimeenojan tulva-alueelle, joka Hiukkavaaran maankäytön suositusten mukaan tulisi jättää rakentamisen ulkopuolelle. Kalimeenojan varteen sijoittuu lehtokohteita ja metsälakikohteita, joten alue tulee huomioida luonnon monimuotoisuuden kannalta merkittävänä alueena, johon kohdistuvat haitalliset vaikutukset tulee minimoida. Selostuksen sivulla 273 on arvioitu Kalimeenojan tulvien voivan levitä Välirämeelle rajoittuen Haapaselän alueeseen. Selostuksessa ei ole arvioitu läjitystoiminnan aikaisesta tulvatilanteesta Kalimeenojan alueelle mahdollisesti aiheutuvia vaikutuksia (esim. kiintoaines- ja ravinnekuormitus). Yhteysviranomaisen näkemyksen mukaan Kalimeenojan varren luontokohteisiin ja vesistöön kohdistuvien vaikutusten arviointia tulee tältä osin tarkentaa ja täydentää sekä esittää hankesuunnitelmassa toimenpiteet varautumiseksi Kalimeenojan tulvimiseen.

Letto-Papinkarin, Palokankaan ja Leuvantien suunnittelualueiden osalta esitetyt vaikutusarvioinnit ovat kasvillisuuden ja luontotyyppien osalta perusteltuja ja riittäviä, koska kohteet ovat aiemman maankäytön vaikutuksesta jo muuttuneet. Korkiamaan osalta selostuksen liitteestä 4 puuttui alueen kasvillisuuskartta. Tekstin perusteella selvitysalueen lähistöllä avosuoalueella esiintyy rimpilettoja ja näihin liittyvää huomionarvoista suokasvillisuutta, mikä kertoo lähialueen luonnonarvoista. Korkiamaalla tulee suunnitella mahdollisen läjitysalueen sijoittuminen luonnontilaisen suoalueen koillispuolelle niin, ettei suoalueelle aiheudu heikentäviä vaikutuksia.

Eläimistö

Kesällä 2013 on tehty maastokäynteihin perustuvia pesimälinnustoselvityksiä viidellä hankealueella ja muuttoaikaisia linnustohavaintoja Leton ja Oritkarin alueilla. Selvityshavaintojen tulokset on raportoitu arviointiselostuksen liitteessä 4.

Muuttoaikainen havainnointi suoritettiin selostuksessa mainittuina ajankohtina kiertämällä selvitysalueiden avoimet alueet läpi ja havainnoimalla niiden linnustoa useilta paikoilta. Alerajausten ulkopuolisia havaintoja ei huomioitu laskennoissa. Kuten selostuksessa on todettu, lintujen muuton voimakkuus voi vaihdella huomattavasti päivästä toiseen riippuen säästä sekä satunnaisten parvien läpikulusta. Tämän vuoksi yksittäisiin käynteihin perustuvat havainnot tarjoavat vain suuntaa-antavan kuvan alueen merkityksestä linnustolle, mutta täydentävät ajantasaisena aineistona hyvin olemassa olevia tietoja.

Pesimälinnustolaskennat suoritettiin kertalaskentana ja kierrettiin selvitysalueet systemaattisesti läpi. Maastokäynneillä ei ollut mahdollista suorittaa varsinaista pesien etsintää vaan tarkoitus oli kerätä lintujen pesintään viittaavia havaintoja. Maastokäynnit ajoittuivat pääosin toukokuun loppuun.

Niiden kohteiden osalta, joihin ei kohdistettu maastohavainnointia, tukeudutaan aiempiin selvityksiin ja asiantuntijatietoon perustuvaan olemassa olevaan aineistoon. Samoin on toimittu myös muuta eläimistöä koskevan arvioinnin osalta.

Viitasammakon esiintymistä Taatanperän alueella ei ole selvitetty, mutta alueella on todettu lajille sopivaa elinympäristöä. Hankkeen vaikutukset kohteella on selostuksessa arvioitu viitasammakon kannalta kahdella vaihtoehdolla, mutta vaikutusarvioinnin tarkentamiseksi alueen tietoja tulee täydentää asianmukaisilla ja oikein ajoitetuilla viitasammakkoselvityksillä. Viitasammakko on EU:n luontodirektiivin liitteen IV tiukkaa suojelua edellyttävä laji, jonka tahallinen tappaminen, pyydystäminen, häiritseminen sekä lisääntymis- ja levähdyspaikkojen hävittäminen ja heikentäminen on kiellettyä ja vaatii luonnonsuojelulain 49 § mukaisen poikkeusluvan.

Eläimistöön kohdistuvat vaikutukset alkavat sijoitusalueiden käyttöönottoa valmistelevien töiden aikana, jolloin muutokset alueella vallinneeseen tilaan ovat suurimmat. Vaikutukset jatkuvat koko läjitystoiminnan ajan lieventyen jossain määrin alueen jälkihoitotöiden myötä jälkikäyttömuodosta riippuen. Varsinaisen hankealueen lisäksi vaikutukset kohdistuvat myös hankkeiden lähiympäristöön sekä kuljetusreiteille mm. melu- ja pölyvaikutusten vuoksi.

Merkittävimmin linnustovaikutuksia on arvioitu aiheutuvan Pyyryväissuon, Oritkarin ja Riita-ahon kohdealueilla, joilla ko. vaikutukset on arvioitu kohtalaisiksi. Nykytilan arviointiin liittyvien epävarmuustekijöiden vuoksi vaikutukset arvioidaan kohtalaisiksi myös Vasikkasuon, Kalikkakankaan, Väilirämeen ja Palokankaan kohdalla. ELY-keskus pitää arviota oikeansuuntaisena, mutta katsoo, että nyt käytettyä lähtö- ja selvitysaineistoa on syytä täydentää hankekohtaisessa suunnittelussa.

Pohjois-Pohjanmaan lintutieteellinen yhdistys ry on lausunnossaan tuonut esille läjitystoiminnan mahdolliset positiiviset vaikutukset linnustolle. Nämä mahdollisuudet on syytä tiedostaa ja ottaa huomioon sijoitusalueiden sekä niiden jälkihoitotöiden ja jälkikäytön suunnittelussa.

Yhdyskuntarakenne, maankäyttö ja kaavoitus

Suunnittelualueiden nykyistä maankäyttöä on selvitetty karttatarkastelun, ilmakuvien, kaavoituksen, Corine 2006 -aineiston ja maastokäyntien perusteella käyttäen lisäksi alueista aiemmin tehtyjä selvityksiä. Vaikutuksia yhdyskuntarakenteeseen ja maankäyttöön on arvioitu asiantuntija-arviona verraten sijoitusalueiden suunnitelmia hankealueiden nykyiseen maankäyttöön. Vaikutuksia ja niiden merkittävyyttä arvioitaessa on tarkasteltu, kuinka paljon sijoitusalueiden toteuttaminen muuttaa niiden nykyistä luonnetta. Erityistä huomiota on kiinnitetty hankealueiden läheisyydessä sijaitseviin helposti häiriintyviin kohteisiin, kuten asutukseen ja virkistysalueisiin.

Maankäytön muutokset sijoitusalueilla ovat niiden rakentamisen ja läjitystoiminnan aikana samoja sulkien lähes kokonaan alueet muulta maankäytöltä rajoittaen mm. alueiden virkistyskäyttöä. Toiminnan aikainen melu voi häiritä myös lähialueen virkistyskäyttöä. Toiminnan päättymisen ja alueiden maisemoinnin jälkeen niiden käyttö muotoutuu suunnitellun jälkikäytön perusteella.

Ylijäämämaiden sijoitusalueiden rakentamisen ja toiminnan myötä alueiden luonne muuttuu ja hankesuunnitelmien toteuttaminen voi aiheuttaa muutoksia kaavoitukseen. Alueiden luonteen ja käyttömahdollisuuksien muuttuminen toistamiseen jälkikäyttövaiheeseen siirryttäessä tulee myös huomioida kaavassa. Kaavoitukseen kohdistuvat läjitystoiminnan vaikutukset rajoittuvat arvioinnin mukaan sijoitusalueille ja niiden lähiympäristöön.

Alueiden nykyinen maankäyttö ja hankkeita koskeva maankäytön suunnittelu ja ohjaus on riittävässä määrin selostettu toimintaa koskien ja hankekohtaisesti. Yksittäisinä tarkennuksina voi todeta, ettei Väilirämeen kohde sijoitu taajamatoimintojen alueelle ja Letto-Papinkarin alueen pohjoisosan kautta on 1. vaihemaakuntakaavassa linjattu 110 kV:n ohjeellinen pääsähköjohto Riutunkariin.

Maisema ja kulttuuriympäristö

Hankkeiden aiheuttamat muutokset maisemassa on arvioitu sijoitusalueille tehtyjen suunnitelmien perusteella, kuten myös vaikutukset kulttuuriympäristöön. Maisemassa tapahtuvien muutosten arvioinnissa on käytetty etäisyysvyöhykkeitä, joilla muutokset tulevat näkymään. Vaikutusten arvioinnissa tarkastelu kohdistuu erityisesti suunnitte-

lualueen reunavyöhykkeisiin, avoimiin ja suljettuihin maisematiloihin sekä maisemakuvallisesti merkittäviin ja ongelma-alueisiin.

Valtakunnallisesti ja maakunnallisesti merkittävät maisema-alueet ja rakennetut kulttuuriympäristöt on arvioinnissa pääosin huomioitu. Selvityksissä on riittävästi kiinnitetty huomiota paikallisesti arvostettuina pidettyihin maisemiin ja läjitystoiminnan myötä tapahtuviin muutoksiin maisemassa. Näihin liittyviä epävarmuustekijöitä on myös tarkasteltu selostuksessa samoin kuin haitallisten vaikutusten vähentämiskeinoja.

Liikenne

Liikenteen määrä sijoitusalueiden rakentamisvaiheessa on vielä vähäistä, mutta se lisääntyy toiminnan aikana, jolloin liikenteeseen ja liikenneturvallisuuteen kohdistuvat vaikutukset ovat suurimmillaan. Arviointiselostuksen liikennevaikutusten arvioinnissa on otettu huomioon sijoitusalueelle johtava tiestö siten kuin alueelle on arvioitu kuljetettavan ylijäämämaita. Liikennevaikutuksia arvioitaessa on verrattu hankkeen aiheuttamaa liikenteen lisäystä teiden nykyisiin liikennemääriin.

ELY-keskus katsoo, että liikennevaikutusten arviointi on pääosin riittävää. On kuitenkin hyvä huomioida, että vaikka raskaan liikenteen keskimääräiset vuorokausiliikennemäärät eri alueille eivät lisäänty kovin paljon, niin kuljetuksilla voi asutuksen läheisyydessä olla paikoin merkittäviäkin vaikutuksia liikenneturvallisuuteen ja liikenteestä aiheutuviin haittoihin, mikäli ylijäämämaiden kuljetus jollekin alueelle ajoittuu lyhyelle aikavälille.

Valtatien 22 parantaminen välillä Poikkimaantie - Konttisentie -hankkeen tiesuunnitelma on parhaillaan maantielain mukaisella lausuntokierroksella. Kuten arviointiselostuksessa todetaan, tiesuunnitelmassa Ellinmaan alueelle johtava tieyhteys katkaistaan ja nykyisen liittymän kohdalle on suunniteltu kevyen liikenteen alikulku. Kyseinen tiesuunnitelma ei ole kuitenkaan pitkän aikavälin suunnittelua, kuten arviointiselostuksessa on todettu, vaan se on osa 'valtatien 22 parantaminen välillä Oulu - Kajaani' -hanketta. Ko. hanke sisältyy vuoden 2012 liikennepoliittisessa selonteossa hallituskaudella 2012 - 2015 aloitettaviin liikenneverkon kehittämishankkeisiin ja juuri välit Joutsentie - Poikkimaantie sekä Poikkimaantie - Konttisentie pitäisi saada kaikkein kii-reellisimmin toteutukseen.

ELY-keskus pitää hyvänä, että Oulun kaupungin tärkein ylijäämämaiden hyötykäyttökohte on meluvallit ja vain osa syntyneistä ylijäämämaista ei mene hyötykäyttökohteisiin vaan pelkästään läjitykseen. Tähän liittyen on hyvä huomioida, että monissa tienrakennushankkeissa on tällä hetkellä massavaje. Tällaisia hankkeita ovat esimerkiksi valtatie 22 hankkeet välillä Joutsentie - Poikkimaantie ja välillä Poikkimaantie - Konttisentie sekä hanke valtatie 4 parantaminen Oulun kaupungin alueella, jossa on todettu tarve korottaa kaikkia olemassa olevia meluvalleja yli metrillä.

Melu ja tärinä

Meluhaitan arvioinnin lähtökohtana ovat valtioneuvoston antamat melutason yleiset ohjeavot, joita sovelletaan maankäytön, liikenteen ja rakentamisen suunnittelussa sekä

lupamenettelyissä. Tärinähaitan arvioimiseksi ei ole varsinaisia raja-arvoja. Tärinähaitan arviointiin vaikuttaa sijoitusalueen ja teiden etäisyys asutuksesta sekä hankkeen aiheuttama liikenteen lisäys. Tärinästä aiheutuvia haittoja ovat mm. asumismukavuuden heikkeneminen ja pelko rakennevaurioista sekä niiden aiheuttamasta kiinteistön arvon alenemisesta.

Melun lähteinä läjitysalueilla ovat työkoneet sekä alueilla käyvät raskaat ajoneuvot. Tärinää hankealueilla aiheuttaa raskaiden työkoneiden liikkuminen ja tiestön välittömässä läheisyydessä raskas liikenne. Meluvaikutusten on todettu rajoittuvan sijoitusalueiden lähiympäristöön (500 m). Toiminnasta aiheutuva tärinä rajoittuu sijoitusalueille ja teiden välittömään läheisyyteen (100 m).

Melu- ja tärinävaikutuksia on arvioitu YVA-menettelyn kannalta riittävästi.

Ilman laatu

Hankkeesta aiheutuva liikenne sekä maa-ainesten käsittely aiheuttavat jonkin verran pölyämistä. Pölyvaikutusten arvioinnissa on hyödynnetty havaintoja kaupungin nykyisten läjitysalueiden aiheuttamasta pölyämisestä, tietoja mahdollisista valituksista, suunnitelmia sekä kokemuksia muualla toteutetuista vastaavista kohteista. Vaikutusten arvioinnissa on otettu huomioon ympäristön erityispiirteet, kuten asutus, luontoarvot ja muiden herkkien kohteiden sijainnit.

Ylijäämämaiden läjitystoiminnan ilmapäästöt koostuvat lähinnä pölystä eli erikokoisista hiukkasista. Pölyäminen ja sen vaikutukset ovat suurimmillaan itse läjitystoiminnan aikana, jolloin maansiirtotoimenpiteet, kuormien purkaminen ja liikkuminen raskailla ajoneuvoilla päälystämättömillä teillä aiheuttavat pölyämistä. Pölyvaikutuksen arvioidaan rajoittuvan sijoitusalueille ja sijoitusalueiden sekä käytettävän tiestön välittömään läheisyyteen. Työkoneista ja raskaasta liikenteestä aiheutuu myös jonkin verran pakokaasupäästöjä.

Toiminnasta aiheutuvaa pölyämistä on arvioinnissa tarkasteltu lähinnä sen ilman laatuun ja sitä kautta ihmisten asumisympäristöön kohdistuvien vaikutusten kannalta. ELY-keskuksen näkemyksen mukaan varsinkin tietyillä, lähellä vesistöjä tai merkittäviä vesiuomia sijaitsevien alueiden kohdalla pölyämistä ja sen mahdollista rajoittamista olisi tullut tarkastella myös vesistökuormituksen ja -haittojen näkökulmasta. Tällaisia kohteita ovat mm. Ellinmaa, Oritkari, Pateniemi ja väliräme. Tällaisten hankkeiden jatko-suunnittelun yhteydessä asia tulee tiedostaa ja selvittää asianmukaisesti.

Ihmisten elinolot, terveys ja viihtyvyys

Sosiaalisten vaikutusten arvioinnissa lähtötietoina on käytetty hankkeen aikana yleisöltä saatua palautetta sekä arviointityön aikana toteutetun asukaskyselyn tuloksia. Arvioinnissa on hyödynnetty myös tietoja kohteiden virkistysalueista ja -reiteistä. Osana sosiaalisten vaikutusten arviointia on tarkasteltu myös hankkeen vaikutuksia suunnittelualueiden lähiympäristön virkistyskäyttöön ja -reitteihin sekä luonnonvarojen hyödyn-

tämiseen, johon liittyvät mm. maa-ainesten otto, maa- ja metsätalous, metsästys ja luonnontuotteiden, kuten marjojen ja sienten kerääminen.

Toteutetulla asukaskyselyllä on haluttu selvittää paikallisten asukkaiden näkemyksiä sijoitusalueiden ja niiden lähialueiden nykytilasta, niiden merkitystä asukkaille ja arvioita ympäristövaikutuksista. Kyselyllä kartoitettiin myös asukkaiden toiveita alueiden tulevaa käyttöä ajatellen.

Sekä rakentamis- että toimintavaiheen aikana ihmisiin kohdistuvia vaikutuksia ovat melu- ja pölyvaikutukset, raskaan liikenteen lisääntyminen, alueiden virkistyskäytön rajoittuminen ja maisemaan kohdistuvat muutokset. Ihmisiin kohdistuvat vaikutukset rajoittuvat arviointiselostuksen mukaan maisemavaikutuksia lukuun ottamatta lähialueelle eli korkeintaan noin yhden kilometrin päähän. Tiettyjen ulkoilureittien käyttäjät saattavat tosin tulla huomattavasti kauempaa, mutta heidän voinee ajatella saavuttavan vaivattomammin jonkun korvaavan kohteen.

Asukaskyselyllä saadun palautteen perusteella kaupungin asukkaat toivovat virkistysalueiden ja reittien kehittämistä myös ylijäämämaiden sijoittamiseen liittyen. Jatko-suunnittelussa olisikin perusteltua selvittää mahdollisuuksia ylijäämämaiden loppusijoittamiseen siten, että läjitysalueet saatettaisiin suhteellisen lyhyen toiminta-ajan jälkeen mahdollisimman nopeasti virkistystä ja liikuntaa palvelevaan käyttöön.

Haitallisten vaikutusten vähentäminen ja seuranta

Toiminnasta aiheutuvien haitallisten vaikutusten vähentämiskeinoja on käsitelty arviointiselostuksessa. Yhteysviranomaisen pitää esitettyjä toimia ja niihin varautumista tarpeellisina.

Valumavesien käsittelyn osalta on käsittelyrakenteena on mainittu ainoastaan laskeutusallas. ELY-keskus toteaa, että asiaa on syytä hankesuunnittelussa tarkastella monipuolisemmin ja selvittää mm. pintavalutuksen käyttömahdollisuus valumavesien käsittelyssä. Happamuuskuormituksen ehkäiseminen saattaa myös edellyttää toimia, joita arviointiselostuksessa ei ole käsitelty. Pölyämisen minimointi ja pölyn kulkeutumisen rajoittaminen on erityisen tärkeää vesistöjen lähellä sijaitsevilla kohteilla sekä mm. luontoarvoiltaan herkkien kohteiden läheisyydessä. Tietyillä alueilla tulvariskeihin varautuminen tulee ottaa huomioon alueen rakenteellisessa suunnittelussa ja käytössä.

Arvioinnin epävarmuustekijät

Arviointiselostuksessa on hyvin tuotu esille vaikutusten arviointiin liittyviä epävarmuustekijöitä. Eri tasoisiin lähtöaineistoihin ja selvityksiin perustuvissa arvioissa luontoon ja eläimistöön kohdistuvista vaikutuksista voi todeta olevan sellaista epätarkkuutta, jonka vuoksi selvityksiä tulee näiden osalta tämentää ja saattaa näitä koskevat tiedot ajan tasalle kohteiden hankesuunnitteluvaiheessa.

Happamien sulfaattimaiden mahdollinen esiintyminen sijoitusalueilla ja asian selvittämistarve jatkosuunnittelussa on todettu vesistövaikutusarviointiin liittyvänä epävarmuustekijänä. Läjitykseen toimitettavien maiden mahdollisia happamuusvaikutuksia ei

ole tuotu esille, vaikka niistä saattaa aiheutua kuormitusriski hyvän vesistöyhteyden omaavien läjitysalueiden kohdalla.

Riskit ja häiriötilanteet

Toimintaan olennaisesti liittyvät riskit on esitetty arviointiselostuksessa. Merkittävimmät näistä liittyvät pilaantuneisiin maihin, yksittäisiin öljypäästöihin, rankkasateiden aiheuttamiin huuhtoutumiin, happamiin sulfaattimaihin ja liikenneturvallisuuteen. Varautumisen riskeihin ja toiminnan häiriötilanteisiin kuuluu kohdekohtaiseen hankesuunnitteluun ja hankkeen toteuttamiseen.

Vaihtoehtojen vertailu ja toteuttamiskelpoisuus

Tiivistelmä ympäristövaikutusten arvioinnin tuloksista on koottu havainnolliseen koonti-
taulukkaan. Arvioinnin tuloksena todetaan, ettei eri sijoitusvaihtoehtojen välillä ole suuria eroja, eikä mikään sijoitusalue ole selvästi huonompi tai parempi kuin muut. Minäkään sijoitusvaihtoehdon toteuttamisen ei arvioida aiheuttavan merkittäviä ympäristövaikutuksia. Lievimpiä vaikutusten todetaan olevan Runtelin, Välimaan, Oritkarin, Pateniemen, Letto-Papinkarin, Korkiamaan sekä Leuvantien sijoitusalueiden kohdalla. Jälkikäytön osalta toiminnasta aiheutuvat positiivisimmat vaikutukset todetaan kohdistuvan Runtelin ja Pateniemen alueisiin.

Johtuen osittain kohteiden ennakkokarsinnasta, jossa osa ylijäämämaiden mahdollisista sijoitusalueista rajattiin tarkastelun ulkopuolelle niihin liittyvien merkittävien ympäristövaikutusten vuoksi, arviointityön tuloksena saadut erot kohteiden välillä ovat suhteellisen vähäiset. Kohteiden selkeä priorisointi edellä esitettyä laajempaan tai tarkempaan tulosten perusteella vaikeaa. Myöskään selkeästi toiminnan ulkopuolelle rajattavia kohteita ei voi ehdottomasti tulosten perusteella nimetä. Hankkeiden toteuttamisaikataulua ja priorisointia saattaa edesauttaa tässä lausunnossa tarpeelliseksi todettujen tarkentavien selvitysten laatiminen.

YVA-menettelyssä tarkastelluista kohteista ELY-keskus pitää kyseenalaisena Pyyryväissuon ja Riita-ahon ottamista ylijäämämaiden läjitysalueiksi kyseisiin kohteisiin liittyvien luontoarvojen vuoksi. Erityisesti Riita-ahon kohteen osalta ELY-keskus pitää perusteltuna sen rajaamista toiminnan ulkopuolelle, koska kaavailtu hankealue sijoittuisi suon luonnontilaiselle osalle.

Raportointi

Ympäristövaikutusten arviointimenettelystä laadittu selostusraportti on selkeä ja looginen kokonaisuus, jossa tarkasteltuja kohdealueita on havainnollistettu karttaottein ja valokuvin. Selostus on kokonaisuutena kattava ja onnistunut. Ylijäämämaiden sijoittamiseen ja kohdealueisiin liittyvät keskeisimmät taustatekijät sekä toiminnan vaikutukset on pystytty selvittämään. Hankekohtaisten tulosten esitystapa on laveahko, mutta kunkin kohteen osalta asia on tiivistetty arvioinnin tuloksineen sivun mittaiseen yhteen-
vetoon.

Arviointiselostukseen sisältyy taulukko, jossa on esitetty yhteysviranomaisen arviointiohjelmasta antamassa lausunnossa edellytetyt selvitykset ja todettu, miten ko. selvitystyö on näiden osalta toteutettu. Yhteysviranomaisen lausunto arviointiohjelmasta on pääosin otettu hyvin huomioon.

Arviointiselostukseen sisältyy valtioneuvoston asetuksen (713/2006) 10 §:n edellyttämä yhteenveto (tiivistelmä) hankkeesta ja arvioinnin tuloksista. Selostusraporttiin sisältyy myös ehdotus toiminnan vaikutusten seurannan järjestämisestä.

Yhteenveto ja johtopäätökset

Yhteysviranomainen katsoo, että ympäristövaikutusten arviointiselostus täyttää pääosin YVA-asetuksen 10 §:n edellyttämät sisältövaatimukset. Arviointiselostus on rakenteellisesti selkeä ja havainnollinen sisältäen monipuolisesti tietoa tarkastelluista kohdealueista myöhemmän päätöksenteon tueksi.

Ylijäämämaiden sijoittamisesta tarkastelluille kohdealueille aiheutuvat ympäristövaikutukset on arvioitu vaikutustyypeittäin vähäisiksi tai kohtalaisiksi. Hankekokonaisuuksina tarkastellen merkittäviä eroja sijoitusalueiden välillä ei ole, joskin vaikutustyypeittäin eroja vaikutusten suuruudessa tai merkittävyudessa on todettavissa. Arvioinnin tuloksena on päädytty siihen, että kaikki tarkastellut kohdealueet ovat toteuttamiskelpoisia eikä mitään selkeää paremmuusjärjestystä voida tulosten perusteella esittää.

Hankkeen kohdealueiden nykytilaa kuvaava lähtöaineisto on jossain määrin ollut eri tasoista eri sijoitusvaihtoehtojen osalta, jonka vuoksi arviointiin liittyy vielä täydennystarpeita. Todetut puutteet on tuotu tässä lausunnossa esille ja näiltä osin selvityksiä tulee täydentää hankkeiden lupakäsittelyä varten. Hankekohtaisessa suunnittelussa tarvittavat täydennykset kohdistuvat mm. arkeologisten inventointitarpeiden selvittämiseen, luontoselvitysten täydentämiseen eläimistön osalta, valumavesien käsittelytarpeen arviointiin ja suunnitteluun sekä aluekohtaisten suunnittelurajausten tarkentamiseen.

Toteutettu arviointimenettely antaa riittävän kuvan hankkeesta ja tarkastelluista sijoitusvaihtoehtoista sekä toiminnan vaikutuksista jatkotoimenpiteitä varten.

YHTEYSVIRANOMAISEN LAUSUNNOSTA TIEDOTTAMINEN

Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus lähettää lausuntonsa sekä kopiot saamistaan lausunnoista ja mielipiteistä hankkeesta vastaavalle. Alkuperäiset lausunnot säilytetään ja arkistoidaan Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskuksessa. Yhteysviranomaisen lausunto lähetetään tiedoksi lausunnonantajille ja mielipiteen esittäjille.

Yhteysviranomaisen lausunto on nähtävillä Oulun kaupungin Oulu 10-palvelupisteessä (Torikatu 10), Oulun kaupungin pääkirjastossa (Kaarlenväylä 3), Haukiputaan kirjastossa (Jokelantie 1), Kiimingin kirjastossa (Kirjastokuja 1), Oulunsalon kirjastossa (Karhuojantie 2), Yli-lin kirjastossa (Halametsä 1), Ylikiimingin kirjastossa (Koulurinne 3) sekä Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskuksessa (Veteraanikatu 1, Oulu) ja sähköisenä osoitteissa www.ymparisto.fi/yliaamamaatouluYVA sekä www.ouka.fi.

SUORITEMAKSU JA MAKSUA KOSKEVA MUUTOKSENHAKU

Suoritemaksu

Maksu 6 720 euroa.

Perusteet

Arviointiselostus on tullut vireille 14.3.2014, joten maksu määräytyy 10.1.2014 voimaan tulleen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten sekä työ- ja elinkeinotoimistojen maksullisista suoritteista vuonna 2014 annetun Valtioneuvoston asetuksen (3/2014) maksutaulukon mukaisesti. Laskutettava työtuntimäärä on 84 h ja taulukon mukainen tuntiveloitus 80 euroa/h. Lasku lähetetään myöhemmin Valtion talous- ja henkilöstöhallinnon palvelukeskuksesta.

Oikaisun hakeminen maksuun

Maksuvelvollinen, joka katsoo, että lausunnosta perittävän maksun määräämisessä on tapahtunut virhe, voi vaatia siihen oikaisua Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskukselta. Lausunnon liitteenä on ohje maksua koskevan oikaisuvaatimuksen tekemiseen.

Johtaja
Rakennusneuvos

Heikki Aronpää

Vanhempi insinööri

Aulis Kaasinen

LIITTEET (hankkeesta vastaavalle):

maksua koskeva oikaisuvaatimusosoitus
arviointiohjelmasta esitetyt lausunnot ja mielipiteet

TIEDOKSI Oulun seudun ympäristötoimi liikelaitoksen johtokunta
Oulun kaupungin sivistys- ja kulttuuripalvelut
Pohjois-Pohjanmaan liitto
Pohjois-Pohjanmaan luonnonsuojelupiiri ry
Pohjois-Pohjanmaan lintutieteellinen yhdistys ry
Pohjois-Pohjanmaan museo
Museovirasto
mielipiteen esittäjät
Suomen ympäristökeskus (liitteenä 2 kpl arviointiohjelmaa)